

Bistånd enligt LMA när ett uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen löper ut m.m.

RS/001/2023

Fastställelsebeslut: RA/011/2023			Version 1.0
Beslutsdatum: 2023-03-02			
Gäller för: hela myndigheten			
Gäller från och med: 2023-03-02			
Datum för revidering	Version	Avsnitt som reviderats	Beslutsbeteckning
ange datum	nummer	inhåll	XX/XXX/XXXX
ange datum	nummer	inhåll	XX/XXX/XXXX

Fakta om rättsliga ställningstaganden

Rättsliga ställningstaganden utgör Migrationsverkets uttalanden om hur en författning bör tolkas och är styrande för myndighetens medarbetare. De beslutas av chefen för rättsavdelningen.

Rättsliga ställningstaganden förs in i en särskild dokumentserie, RS-serie. Dokumentserien är gemensam för hela myndigheten. Beslut om fastställande, ändringar och upphävande av ett rättsligt ställningstagande förs in i beslutsdokumentserien för chefen för rättsavdelningen.

Innehåll

Sammanfattning.....	3
1 Bakgrund.....	4
2 Syfte.....	4
3 En person som ansöker om tillfälligt skydd ska omfattas av ett genomförandebeslut från rådet för att ha rätt till bistånd enligt LMA.....	5
3.1 Personkategorierna	5
3.2 Bedömningen av om en person omfattas av LMA	6
3.3 Asylsökande.....	7
4 Personen ansöker om uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen.....	8
4.1 Personen ansöker om uppehållstillstånd innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla	8
4.2 Personen har inte ansökt om uppehållstillstånd när det tidigare tillståndet löper ut.....	8
5 Personen har ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft.....	9
5.1 Personen ansöker före det att ett tidigare uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen löper ut.....	9
5.2 Personen har inte ansökt när ett tidigare uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen löper ut.....	10
5.3 Personen har inte något uppehållstillstånd men ansöker om eller beviljas tillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen	10
6 Personen ansöker om uppehållstillstånd på annan grund än asyl eller tillfälligt skydd.....	11
7 Personen bor i ett kommunalt boende	12
8 Folkbokföring.....	13

Sammanfattning

För att en person som ansöker om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen (2005:716) ska ha rätt till bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., i det följande förkortad LMA, är huvudregeln att han eller hon ska omfattas av ett beslut från Europeiska unionens råd att massflyktsdirektivets¹ bestämmelser sätts i kraft.

En person som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen bör ansöka om uppehållstillstånd enligt detta kapitel innan tillståndet löper ut. Personen kommer då att omfattas av LMA, även efter det att hans eller hennes uppehållstillstånd löpt ut.

Om personen inte ansöker om uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen när det tidigare tillståndet löper ut, upphör hans eller hennes rätt till bistånd enligt LMA när tillståndet har löpt ut. Det gäller förutsatt att han eller hon inte heller ansöker om asyl. Han eller hon omfattas då inte längre av personkretsen i 1 § första stycket 1 eller 2 LMA.

Skulle personen efter det att hans eller hennes uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen har löpt ut ansöka om tillstånd enligt detta kapitel, har han eller hon åter rätt till bistånd enligt LMA. Han eller hon omfattas då av personkretsen i 1 § första stycket 2 denna lag.

Även en person som har ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft kan beviljas uppehållstillstånd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. utlänningslagen. När personen ansöker om eller beviljas uppehållstillstånd enligt detta kapitel kommer han eller hon därmed att tillhöra personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA och kan få bistånd enligt den lagen. Ytterligare en förutsättning för att han eller hon ska anses tillhöra personkretsen är dock att han eller hon tillhör en sådan personkategori som kan få uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen.

För att bo i ett kommunalt boende måste personen tillhöra personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA. Om personen inte längre tillhör personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA kan han eller hon inte längre bo kvar. Det gäller även om han eller hon som asylsökande istället tillhör personkretsen i 1 § första stycket 1 LMA.

En person som ansöker om eller har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, men som är folkbokförd, tillhör inte personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA. Han eller hon har därmed inte rätt till bistånd enligt den lagen.

¹ Rådets direktiv 2001/55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta (EGT L 212, 7.8.2001, s. 12–23).

1 Bakgrund

Bestämmelser om tillfälligt skydd vid en massiv tillströmning av fördrivna personer återfinns i direktiv 2001/55/EG, det s.k. massflyktsdirektivet. Europeiska unionens råd beslutade den 4 mars 2022 att det föreligger en massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina, med följderna att tillfälligt skydd införs.² Rådets genomförandebeslut innebär att massflyktsdirektivets bestämmelser från detta datum ska tillämpas av EU:s medlemsstater. Direktivet är i svensk rätt genomfört i 21 kap. utlänningslagen.

Bistånd i form av logi, bostadsersättning, dagersättning och särskilt bidrag, när en person har ansökt om eller beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och inte är folkbokförd här i landet, är reglerat i LMA (1 § första stycket 2 jämfört med 13 §).

2 Syfte

Ett av syftena med detta rättsliga ställningstagande är att avgöra vilka krav som bör ställas för att en person som ansöker om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen som sökande ska omfattas av LMA.

Vidare avser ställningstagandet att bedöma vad som händer med rätten till bistånd enligt LMA, när ett uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd löper ut. Ställningstagandet behandlar också förutsättningarna för att en person som har ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft därefter kan omfattas av LMA.

Slutligen tar ställningstagandet upp folkbokföringens betydelse för rätten till bistånd enligt LMA.

² Rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följderna att tillfälligt skydd införs (EUT L 71, 4.3.2022, s. 1–6).

3 En person som ansöker om tillfälligt skydd ska omfattas av ett genomförandebeslut från rådet för att ha rätt till bistånd enligt LMA

Tidigare gällde LMA endast för den som beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, inte för någon som ansökte om ett sådant tillstånd.³ Inför utvidgningen av 1 § första stycket 2 LMA till att gälla redan från den tidpunkt då utlänningen ansöker om tillfälligt skydd anförde regeringen att den föreslagna ändringen inte kan tolkas så att den avser andra utlännningar än de som omfattas av ett beslut från Europeiska unionens råd att massflyktsdirektivets bestämmelser sätts i kraft.⁴

När en person ansöker om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller efter tillfälligt skydd bör det, för att personen ska anses tillhöra personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA och kunna få en rätt till bistånd enligt den lagen, därmed krävas att han eller hon tillhör någon av de kategorier av personer som omfattas av ett genomförandebeslut från rådet.

3.1 Personkategorierna

Enligt artikel 2.1 i rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 är det tillämpligt på följande kategorier av personer som fördrivits från Ukraina den 24 februari 2022 eller senare till följd av de ryska väpnade styrkornas militära invasion som inleddes den dagen:

- a) Ukrainska medborgare bosatta i Ukraina före den 24 februari 2022.
- b) Statslösa personer, och medborgare i andra tredjeländer än Ukraina, som åtnjöt internationellt skydd eller motsvarande nationellt skydd i Ukraina före den 24 februari 2022.
- c) Familjemedlemmar till personer som avses i leden a och b.

Sverige har genom 4 kap. 19 h § utlänningsförordningen (2006:97) utvidgat personkretsen till att även gälla för personer som rest in i Sverige den 30 oktober 2021 eller senare och som fortsatt har vistats i landet.⁵

³ Ändringen trädde i kraft den 1 juli 2022, se SFS 2022:1006.

⁴ Se prop. 2021/22:250, *Åtgärder för en jämnare fördelning av boende för vissa skyddsbehövande*, s. 23.

⁵ Se Migrationsverkets rättsliga ställningstagande *Tillfälligt skydd, asyl och avslag i ärenden om uppehållstillstånd samt frågan om verkställighet för personer från Ukraina* (RS/004/2022).

Barn som föds i Sverige omfattas inte av genomförandebeslutet men kan få uppehållstillstånd med stöd av 21 kap. 4 § utlänningslagen, förutsatt att en eller båda av föräldrarna har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd.⁶

Förutom de som omfattas av rådets genomförandebeslut bör därmed även personer som tillhör den utvidgade personkretsen 4 kap. 19 h § utlänningsförordningen och barn som föds i Sverige och kan få uppehållstillstånd med stöd av 21 kap. 4 § utlänningslagen anses ha en rätt till bistånd enligt LMA. Om en person inte tillhör någon av de ovan nämnda personkategorierna bör han eller hon inte kunna få en rätt till bistånd med stöd av personkretsregleringen i 1 § första stycket 2 LMA.⁷

3.2 Bedömningen av om en person omfattas av LMA

När en person som har uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen och därmed tillhör personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA ansöker om fortsatt⁸ uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd kommer han eller hon, efter det att tillståndet löpt ut, därefter som sökande fortsätta att tillhöra personkretsen i denna bestämmelse. Vid en bedömning av om personen har rätt till bistånd enligt LMA efter det att det tidigare uppehållstillståndet löpt ut kan det normalt förutsättas att personen även därefter omfattas av rådets genomförandebeslut eller förordningsändringen, förutsatt att förhållandena inte ändrats. Det gäller även för ett barn fött i Sverige som har fått uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen. Skulle personen inte ansöka förrän efter det att det tidigare uppehållstillståndet löpt ut så får frågan om förhållandena har ändrats en avgörande betydelse.

Om det är första gången en person ansöker om uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen bör han eller hon, för att få en rätt till bistånd enligt LMA, normalt lägga fram relevanta handlingar för att visa att han eller hon omfattas av rådets genomförandebeslut, förordningsändringen eller är ett sådant barn fött i Sverige som kan ges tillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen.⁹ Han eller hon kommer då som sökande att tillhöra personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA och ha rätt till bistånd enligt den lagen.

Ytterligare en förutsättning för att en person ska omfattas av 1 § första stycket 2 LMA är att han eller hon inte är folkbokförd här i landet (se kapitel 8 nedan).

⁶ Ibid.

⁷ Personer som omfattas av artikel 2.2 i rådsbeslutet ska hanteras i den ordinarie asylprocessen, se kapitel 3.3 nedan.

⁸ En ansökan om fortsatt uppehållstillstånd avser antingen en förlängning (ansökan avser samma grund som det tidigare tillståndet) eller statusbyte (ansökan avser en annan tillståndsgrund). Ansökan ska ges in innan det tidigare tillståndet löpt ut. När en ansökan ges in efter det att tillståndet löpt ut klassificeras den istället som en ny ansökan, att likställa med att personen rest in i Sverige och lämnat in en helt ny ansökan. Se vidare Migrationsverkets rättsliga ställningstagande *Hantering av ansökningar om fortsatt uppehållstillstånd m.m.* (RS/082/2021).

⁹ Stöd för bedömningen ges i *Rutin: Hantera ansökan om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd* i Migrationsverkets *Handbok för processområde asyl*.

3.3 Asylsökande

När en person har rätt till uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen är det *i första hand* ett sådant tillstånd som ska beviljas. Om personen ansökt om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande (asyl) kan den ansökan avskrivas, när uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen ges. Efter det att ett uppehållstillstånd beviljats kan dock personen få en ansökan om statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen prövad. Skulle personen inte ha rätt till uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen kan asylansökan istället prövas i vanlig ordning.¹⁰

Att det, när personen har rätt till uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen, i första hand är ett sådant tillstånd som ska ges gäller även om ansökan avser annan grund än asyl.¹¹

Sverige tillämpar inte massflyktsdirektivet på de kategorier av personer som omfattas av regleringen i artikel 2.2 i genomförandebeslutet: statslösa personer och medborgare från andra tredjeländer än Ukraina som haft ett giltigt permanent uppehållstillstånd på andra grunder än skydd. Om en sådan person ansöker om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd ska ansökan istället prövas i den ordinarie asylprocessen.¹²

Om det inte går att avgöra om en person som ansöker om uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen tillhör någon av de ovan nämnda personkategorierna och därmed omfattas av 1 § första stycket 2 LMA, kommer han eller hon ändå som asylsökande att tillhöra personkretsen i 1 § första stycket 1 LMA.

När en person som ansöker om asyl eller om uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen har ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft kan det dock påverka bedömningen av om han eller hon tillhör personkretsen i 1 § första stycket 1 eller 2 LMA. Mer om detta följer nedan i kapitel 5.

¹⁰ Se Migrationsverket rättsliga ställningstagande *Ordningen för prövningen enligt 21 kap. utlänningslagen (2005:716)* (RS/005/2022). En person som har uppehållstillstånd kan inte beviljas ett nytt uppehållstillstånd för samma eller överlappande tidsperiod, om det inte finns förutsättningar eller rättslig grund för att återkalla det gällande tillståndet. Se Migrationsverkets rättsliga ställningstagande *Hantering av ansökningar om uppehållstillstånd på flera grunder och ansökningar om uppehållstillstånd som görs av en utlänning som redan har uppehållstillstånd* (RS/083/2021). Skulle en person som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas statusförklaring ska dock uppehållstillståndets giltighetstid omprövas (4 kap. 3 c § och 5 kap. 1 a § fjärde stycket utlänningslagen).

Om en person inte kan uppvisa relevanta handlingar och medlemsstaten inte på annat sätt snabbt kan avgöra om personen har rätt till tillfälligt skydd, föreslår kommissionen i sina operativa riktlinjer att personen omdirigeras till asylförfarandet. Se meddelande från kommissionen: Om operativa riktlinjer för genomförandet av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs (2022/C 126 I/01) (EUT C 126I, 21.3.2022, s. 1–16).

¹¹ Se RS/005/2022.

¹² Se RS/004/2022.

4 Personen ansöker om uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen

4.1 Personen ansöker om uppehållstillstånd innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla

En person som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen och omfattas av LMA, och som innan det tidigare tillståndet löper ut ansöker om fortsatt uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen, kommer att omfattas av LMA även efter det att hans eller hennes tillstånd har löpt ut. Det gäller också om personen istället ansöker om uppehållstillstånd som flykting eller som alternativt skyddsbehövande (asylsökande), förutsatt att ansökan gjorts innan det tidigare tillståndet löper ut. Även efter det att uppehållstillståndet med tillfälligt skydd eller efter tillfälligt skydd har löpt ut tillhör han eller hon som sökande personkretsen i 1 § första stycket 1 eller 2 LMA. Så länge som rådets genomförandebeslut gäller så är det dock i första hand ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen som ska beviljas.¹³

Om personen har dagersättning kommer rätten till bistånd i dessa fall att fortlöpa, utan att något nytt beslut krävs.

4.2 Personen har inte ansökt om uppehållstillstånd när det tidigare tillståndet löper ut

En person som har tidsbegränsat uppehållstillstånd och som önskar att stanna kvar i landet bör, före det att det gällande tillståndet löper ut, ansöka om fortsatt tillstånd.¹⁴ Om personen inte har ansökt om uppehållstillstånd när ett tillstånd med tillfälligt skydd eller efter tillfälligt skydd löper ut, innebär det att han eller hon inte längre kommer att tillhöra personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA. Från den tidpunkt då det tidigare tillståndet upphör att gälla har personen, då någon ny ansökan inte gjorts, inte längre rätt till bistånd enligt LMA.¹⁵

¹³ RS/005/2022.

¹⁴ Jfr även med RS/082/2021.

¹⁵ För ett liknande resonemang se HFD 2020 ref. 60. Frågan i målet var om en utlänning vars utvisningsbeslut har upphört att gälla omfattas av LMA. Enligt Migrationsverket hade de två klagande inte rätt till bistånd eftersom de inte längre var asylsökande, i och med att deras utvisningsbeslut hade upphört att gälla. De hade vid tidpunkten för Migrationsverkets beslut inte heller ansökt om uppehållstillstånd. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att när ett avvisnings- eller utvisningsbeslut upphör att gälla har utlänningen möjlighet att på nytt ansöka om uppehållstillstånd som asylsökande. Enligt domstolen omfattas en utlänning vars utvisningsbeslut har upphört att gälla inte av LMA.

I den nu aktuella situationen föreligger inte något beslut om avvisning eller utvisning som upphört att gälla. Istället tillhör personen inte längre personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA, då han eller hon varken ansöker om eller har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, trots att han eller hon har en sådan möjlighet. Inte heller ansöker personen om uppehållstillstånd som flykting eller som alternativt skyddsbehövande och omfattas på den grunden av personkretsen i 1 § första stycket 1 LMA. När en person som har en möjlighet att ansöka antingen om asyl eller om tillfälligt skydd underlåter att ansöka bör det få till följd att hans eller hennes rätt till bistånd enligt LMA upphör då

Skulle personen efter det att uppehållstillståndet löpt ut ansöka om asyl, eller om uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd, kommer han eller hon däremot från tidpunkten för den nya ansökan att omfattas av personkretsen i 1 § första stycket 1 eller 2 LMA och därmed ha rätt till bistånd enligt denna lag.

5 Personen har ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft

En person som omfattas av ett administrativt beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft kan trots detta beviljas uppehållstillstånd med stöd av 21 kap. utlänningslagen.¹⁶

Följden blir att en person som har beviljats uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen sedan tidigare kan ha ett beslut om avvisning eller utvisning som fortfarande gäller, när uppehållstillståndet löper ut. Personen kan dock även i denna situation beviljas uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen. Det gäller även i de fall ansökan om uppehållstillstånd kommit in först efter det att det tidigare tillståndet löpt ut.

Vid utvisning p.g.a. brott eller utvisning enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlännningar, i det följande förkortad LSU, saknar dock Migrationsverket möjlighet att bevilja uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen.¹⁷

5.1 Personen ansöker före det att ett tidigare uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen löper ut

I de fall en person som beviljats uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen ansöker före det att tillståndet löper ut kommer han eller hon som sökande att fortsatt tillhöra personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA, även efter det att uppehållstillståndet löpt ut.¹⁸

det tidigare tillståndet beviljat enligt 21 kap. utlänningslagen löper ut, eftersom han eller hon inte längre omfattas av personkretsen i denna lag.

¹⁶ När fråga är om uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen så tillämpas därmed inte bestämmelserna om hinder mot verkställighet i 12 kap. 18–19 §§ samma lag. Se RS/005/2022.

¹⁷ När en person har utvisats p.g.a. brott ska fortfarande reglerna i 12 kap. 16 a–16 d §§ utlänningslagen tillämpas, då Migrationsverket inte får bevilja uppehållstillstånd för en utlänningsdomstol har utvisats på grund av brott. Se vidare i RS/005/2022.

I de fall en person utvisats enligt LSU är det reglerna om verkställighetshinder, inhibition och tidsbegränsat uppehållstillstånd i 2 kap. 13–17 §§ den lagen som ska tillämpas, istället för utlänningslagens bestämmelser. Den beslutande myndigheten ska då, efter anmälan från Säkerhetspolisen, på nytt pröva om det finns ett sådant hinder mot verkställigheten som anges i 12 kap. 1–3 a §§ utlänningslagen eller om utvisningsbeslutet av någon annan särskild anledning inte bör verkställas (2 kap. 18 § LSU). En ansökan om uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen, innebärande att personen tillhör personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA, är därmed inte möjlig.

¹⁸ Jfr också med RS/082/2021 och RS/005/2022.

5.2 Personen har inte ansökt när ett tidigare uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen löper ut

För att en person fortsatt ska omfattas av LMA när det tidigare uppehållstillståndet enligt 21 kap. utlänningslagen löper ut bör han eller hon åter ansöka om tillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen. Om personen inte ansökt om uppehållstillstånd när det tidigare tillståndet enligt 21 kap. utlänningslagen löper ut upphör rätten till bistånd enligt LMA. Han eller hon tillhör inte längre av personkretsen i 1 § första stycket 2 denna lag.¹⁹

5.3 Personen har inte något uppehållstillstånd men ansöker om eller beviljas tillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen

För att en person som ansöker om uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen ska kunna få en rätt till bistånd enligt LMA krävs att han eller hon omfattas av rådets genomförandebeslut, den svenska förordningsändringen eller är ett barn fött i Sverige som kan få uppehållstillstånd enligt 21 kap. 4 § utlänningslagen (se kapitel 3.1 ovan). Han eller hon får inte heller ha utvisats i ett brottmål eller enligt LSU, då Migrationsverket i dessa fall saknar möjlighet pröva en ansökan enligt 21 kap. utlänningslagen (se kapitel 5 ovan).²⁰

För att en person som har ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft ska omfattas av personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA måste han eller hon tillhöra någon av de ovan nämnda kategorierna av personer som kan beviljas uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen. Han eller hon kommer då från tidpunkten för ansökan att ha rätt till bistånd enligt den lagen.²¹

¹⁹ I detta sammanhang saknar det betydelse om personen innan han eller hon beviljades uppehållstillstånd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. utlänningslagen som asylsökande haft en rätt till bistånd enligt LMA och om denna rätt i sådana fall kvarstod eller hade upphört innan ett uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen beviljades, eller om personen inte tidigare omfattats av LMA.

Jfr här också med HFD 2020 ref. 60 och resonemanget i kapitel 4.2 *Personen har inte ansökt om uppehållstillstånd när det tidigare tillståndet löper ut* med tillhörande fotnot 15.

²⁰ Om en person utvisats i ett brottmål och Migrationsverket därmed inte i verkställighetsstadiet kan ge honom eller henne uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen kan han eller hon ändå som asylsökande komma att få en rätt till bistånd enligt LMA. Det gäller under förutsättning att personen ska få sin ansökan om asyl prövad enligt 12 kap. 19 b § fjärde stycket utlänningslagen, eftersom han eller hon inte tidigare under vistelsen i Sverige har fått en sådan ansökan prövad.

Någon motsvarande rätt till bistånd enligt LMA föreligger dock inte om det är fråga om en utvisning enligt LSU som har fått laga kraft. När det finns ett beslut om utvisning enligt LSU ska sådana hinder mot verkställigheten som anges i 12 kap. 1–3 a §§ utlänningslagen, eller om utvisningsbeslutet av någon annan särskild anledning inte bör verkställas, efter anmälan av Säkerhetspolisen prövas enligt den lagen. I sådana fall saknas därmed möjlighet att få en ansökan om asyl prövad (13, 14 och 18 §§ LSU).

Det kan även nämnas att i de fall en person som har ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft tidigare fått en ansökan om asyl prövad och då haft en rätt till bistånd enligt LMA som därefter upphört enligt 11 § andra eller tredje stycket LMA, är det istället först vid beslut om ny prövning enligt 19 § första stycket utlänningslagen som han eller hon med stöd av 11 a § LMA åter kan få rätt till bistånd enligt den lagen. Någon motsvarande möjlighet för den som är utvisad p.g.a. brott och tidigare haft en rätt till bistånd enligt LMA att återfå denna rätt finns dock inte. Vid beslut om inhibition kan dock både den som är utvisad i ett administrativt förfarande och i ett brottmål återfå en rätt till bistånd enligt LMA (11 a §).

²¹ Det finns i denna situation inte något krav på beslut om inhibition eller ny prövning, vilket enligt 11 a § är en förutsättning för ett återinträde i LMA när rätten till bistånd upphört enligt 11 § andra eller tredje stycket.

Vidare kommer han eller hon också fortsatt att omfattas av lagen efter det att ett uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen beviljats, under förutsättning att han eller hon inte blir folkbokförd här i landet.

6 Personen ansöker om uppehållstillstånd på annan grund än asyl eller tillfälligt skydd

När en person omfattas av reglerna i 21 kap. utlänningslagen är det i första hand ett sådant uppehållstillstånd som ska beviljas, även om personen ansöker om uppehållstillstånd på annan grund.²² Det saknar i sammanhanget betydelse om ansökan avser skyddsskäl eller andra grunder. Personen kommer i sådana fall att tillhöra personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA, från den tidpunkt då ansökan beviljas.

Grunden för personens ansökan om uppehållstillstånd har dock betydelse för frågan om rätt till LMA under ansökningstiden. Enligt 19 § förvaltningslagen (2017:900) kan en enskild inleda ett ärende hos en myndighet genom bl.a. en ansökan, av vilken det ska framgå vad ärendet gäller och vad den enskilde vill att myndigheten ska göra. Det ska normalt också framgå *vilka omständigheter* som ligger till grund för den enskildes begäran. Prövningsordningen kan få till följd att Migrationsverket beviljar uppehållstillstånd på en annan grund än den som åberopats i ansökan.²³ Detta är en fråga om tillämpning av utlänningslagen. För rätten till bistånd enligt LMA är det dock avgörande vad den enskilde har angett som grund för sin ansökan. Det är så som regleringen i 1 § första stycket 1 och 2 LMA är uppbyggd.

Skulle grunden för personens ansökan om uppehållstillstånd varken vara asyl eller uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen så kommer han eller hon inte att omfattas av personkretsen i 1 § första stycket 1 eller 2 LMA. Om han eller hon tidigare haft ett uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd kommer hans eller hennes rätt till bistånd därmed att upphöra när uppehållstillståndet löper ut.²⁴ Att en person som ansöker på annan grund i första hand ska *beviljas* uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen är inte samma sak som att personen *ansöker* om uppehållstillstånd på denna grund, vid en bedömning av rätten till bistånd enligt LMA. Detta framgår av ordalydelsen i 1 § första stycket 2 LMA.

²² Se RS/005/2022.

²³ Ibid.

²⁴ Jfr HFD 2020 ref. 60. Se också kapitel 4.2 *Personen har inte ansökt om uppehållstillstånd när det tidigare tillståndet löper ut* med tillhörande fotnot 15.

7 Personen bor i ett kommunalt boende

Migrationsverket får anvisa en kommun som ska ordna boende för en person som har ansökt om eller beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen och som inte är folkbokförd här i landet (3 § första stycket jämlikt 1 § första stycket 2 LMA). Någon motsvarande möjlighet att anvisa en person som ansöker om asyl och tillhör personkretsen i 1 § första stycket 1 LMA finns inte.

Enligt förordningen (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl., i det följande benämnd asylersättningsförordningen, får kommunen inte längre någon statlig ersättning för anordnande av boende när personen inte längre tillhör personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA.²⁵ Det innebär att när en person som bor i ett kommunalt boende inte längre omfattas av personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA, eftersom han eller hon varken ansöker om eller har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen, så kommer han eller hon inte längre att kunna bo kvar i det kommunala boendet.

När det tillfälliga skyddet enligt massflyktsdirektivet upphör att gälla²⁶ kommer personen inte längre att tillhöra personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA, om han eller hon inte ansöker om eller beviljas uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd. En person som är kvar i landet och bor i ett kommunalt boende kommer i denna situation inte längre att kunna bo kvar. Någon skyldighet för kommunerna att anordna boende för den som ansöker om asyl finns inte. Men också innan det tillfälliga skyddet upphör att gälla kommer en person inte att kunna bo kvar i ett kommunalt boende, om han eller hon varken ansöker om eller har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd.

Inte heller en person som blir folkbokförd tillhör längre personkretsen i 1 § första stycket 2 LMA. Han eller hon kan därmed inte bo kvar i ett kommunalt boende.

Enligt asylersättningsförordningen kan den statliga ersättningen för ett boende som en kommun anordnat också upphöra om personen inte längre bor kvar i boendet eller om rätten till bistånd enligt LMA har upphört av någon annan anledning.²⁷

²⁵ 14 a § fjärde stycket andra strecksatsen och 14 b § andra stycket andra strecksatsen asylersättningsförordningen.

²⁶ Enligt Migrationsverkets rättsliga ställningstagande *Uppehållstillståndets längd för personer som omfattas av 21 kap. utlänningslagen* (RS/003/2022) ska uppehållstillstånd som Migrationsverket beviljar enligt massflyktsdirektivet gälla t.o.m. den 4 mars 2024. Rådet får därefter, på förslag av kommissionen, besluta att förlänga det tillfälliga skyddet med upp till ett år (artikel 4.2 i massflyktsdirektivet). Det tillfälliga skyddet kan därmed som längst komma att gälla t.o.m. den 4 mars 2025. Därefter kan uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av 21 kap. 6 § andra stycket utlänningslagen ges i högst två år.

²⁷ 14 a § fjärde stycket första och tredje strecksatsen och 14 b § andra stycket första och tredje strecksatsen asylersättningsförordningen.

8 Folkbokföring

Ett ytterligare krav för att en person som ansöker om eller har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd ska omfattas av LMA att han eller hon inte är folkbokförd här i landet (1 § första stycket 2 LMA).

Eftersom en person efter folkbokföring i princip kommer att få tillgång till samma sociala förmåner och rättigheter som i Sverige bosatta personer drog regeringen i propositionen slutsatsen att den berörda persongruppen därefter inte längre bör omfattas av LMA.²⁸

Skulle en person som är folkbokförd ansöka om eller beviljas uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd kommer han eller hon, m.h.t. kravet i 1 § första stycket 2 LMA, inte att omfattas av lagen.

Om personen istället blir folkbokförd medan han eller hon omfattas av LMA innebär det att han eller hon inte längre tillhör personkretsen i 1 § första stycket 2 denna lag. Från tidpunkten för folkbokföringen omfattas personen inte längre av LMA och har inte rätt till bistånd enligt den lagen.²⁹

²⁸ Se prop. 2001/02:185, *Upphållstillstånd med tillfälligt skydd vid massflykt*, s. 90.

²⁹ Jfr HFD 2020 ref. 60.

Något motsvarande krav på att personen inte får vara folkbokförd finns inte om det istället är fråga om en ansökan om asyl. Personen tillhör personkretsen i 1 § första stycket 1 LMA och omfattas av den lagen från den tidpunkt då han eller hon ansöker om uppehållstillstånd på denna grund.